

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 37/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen om stats- budgeten för 2013

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2012 regeringens proposition om statsbudgeten för 2013 (RP 95/2012 rd) till finansutskottet för beredning.

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har ekonomiutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Janne Känkänen, arbets- och näringsministeriet
- forskningschef Mika Maliranta, Näringslivets Forskningsinstitut ETLA

- forskningssamordnare Eero Lehto, Löntagarnas forskningsinstitut
- överdirektör Juhana Vartiainen, Statens ekonomiska forskningscentral
- verkställande direktör Ilkka Kylävaio, Keitele Forest Oy
- styrelseordförande Anne Berner, Oy Vallila Interior Ab
- intressebevakningsarbetsgruppens ordförande, Algol Ab:s verkställande direktör Alexander Bargum, Familjeföretagens förbund rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Metallarbetarförbundet rf
- koncernchef Kari Stadigh, Sampo Abp
- bergsråd Jorma Eloranta.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänna riktlinjer. För arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde föreslås sammanlagt 3 828 miljoner euro. Enligt propositionen har förvaltningsområdet som främsta mål att sörja för verksamhetsbetingelserna för innovationsverksamheten och företagen i Finland, arbets-, varu- och energimarknadens funktionsduglighet, arbetstagarnas sysselsättningsförutsättningar och en balanserad regional utveckling i den

globala ekonomin. Visionen är att Finland ska vara ett land med en hållbar ekonomisk utveckling, stabil produktivitetstillväxt och hög sysselsättning. Det viktigaste målet är att sysselsättningen ska vara hög och stå på hållbar grund. Med hänsyn till dagens ekonomiska läge måste staten ta stora krafttag för att nå det här målet.

I regeringsprogrammet anges vissa strukturella reformer som nu ska genomföras: resultaten av forskning och produktutveckling utvärderas utifrån analyser och rekommendationer, stöd-

system ses över och arbetskraftspolitikens strukturer och innehåll utvärderas för att sysselsättningsåtgärderna ska hålla högre kvalitet, bli effektivare och ge bättre resultat. I den allt hårdare globala konkurrensen har vi i Finland stor potential till mervärde och välfärd i våra rikliga naturresurser och i vår kompetens.

För samhällsekonomin spelar det en väsentlig roll att företagen kan räkna med sådana verksamhetsvillkor och en sådan internationell konkurrenskraft att de inte behöver flytta utomlands till lågkostnadsländer. Finland måste fortsatt vara ett attraktivt och konkurrenskraftigt alternativ för investeringar. Genom att investera i ny affärsverksamhet bidrar vi till nya arbetstillfällen i privat sektor, en samhällsekonomisk tillväxt och en starkare välfärdsstat. När villkoren för de offentliga finanserna skärps blir det allt viktigare att incitamenten bildar ett konsekvent system så att de olika stödåtgärderna inte undergräver varandra. Under utfrågningen av sakkunniga fokuserade utskottet på de här aspekterna och de ligger också i blickfånget i utlåtandet.

Närings- och innovationspolitik. Förvaltningsområdet föreslås få 1 796 miljoner euro i anslag för närings- och innovationspolitik. Ändringen jämfört med 2012 är ca 520 miljoner euro, vilket är en återverkan av att satsningarna riktas till exportfrämjande. Utskottet anser att utvecklingen går i rätt riktning. När villkoren för de offentliga finanserna stramas åt är det ytterst viktigt att de minskande resurserna sätts in där de bäst bäddar för tillväxt. Erfarenheterna från tidigare recessioner har visat att satsningar på den här sektorn under lågkonjunkturer bidrar till en snabbare ekonomisk återhämtning och en kraftigare tillväxttendens. Utskottet vill ändå ta upp frågan om de stödåtgärder för tillväxt som föreslås i den här budgeten kommer att räcka till.

Tillväxtpaket. För att stödja den ekonomiska tillväxten införs ett tillväxtpaket på 300 miljoner euro. Där ingår en rad skatteincitament som är tänkta att träda i kraft genast vid ingången av 2013

— ett skatteincitament för forskning och utveckling införs för viss tid för att stödja produktutveckling i sikte på tillväxt,

— avskrivningsrätten för produktiva investeringar fördubblas för att få investeringarna att öka,

— i kapitalinkomstbeskattningen införs temporärt ett skatteincitament för investerare, där investeraren får avdrag för investeringar i tillväxtföretag,

— den presumptiva anskaffningsutgiften för investeringar i onoterade tillväxtföretag höjs till 50 procent.

Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att det råder samsyn inom statsrådet om effekterna av olika former av incitament såväl för näringslivet som för statsfinanserna. Det är ett av de mest krävande delområdena inom näringspolitiken att samordna ett system med skatteincitament respektive övriga incitament som stöder tillväxt. Ett fungerande myndighetssamarbete spelar därför en nyckelroll för att politiken ska lyckas. Det behövs en uppföljning av hur åtgärderna fungerar, både inom ramen för tillväxtpaketet och när det gäller övriga stödåtgärder.

Exportfrämjande insatser. Företagens exportinsatser backas upp genom att stärka Finnveras riskbenägenhet. Riksdagen behandlar för närvarande ett lagförslag som ska ge möjligheter att bevilja exportgarantier för projekt som är särskilt betydelsefulla för Finland men förbundna med hög risk när projektets näringspolitiska och konkurrenspolitiska effekter talar för det. Med ändringen är det främst bara de allra största exportprojekten som får stöd. Följaktligen vill ekonomiutskottet understryka att också exportansträngningarna i små och medelstora företag bör stödjas på lika villkor.

Tillgång till arbetskraft. Den offentliga sektorns andel av BNP ses som oroväckande stor med avseende på nationalekonomins bärkraft. Betydelsen av utbudet på arbete för nationalekonomin och den privata sektorns roll vid sysselsättningen, som också har kommit fram vid utfrågning av sakkunniga, intar en nyckelposition

när strukturerna för Finlands näringsliv förändras. Offentliga aktörer kan stödja arbetsgivarna och arbetstagarna genom tjänster inriktade på övergångsskeden, genom vilka mötet mellan arbete och utförare kan främjas. En proposition med förslag till lag om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt ändring av vissa lagar som har samband med den behandlas i sammanhanget i riksdagen. Ekonomiutskottet betonar att den offentliga förvaltningens roll och uppgifter vid sysselsättningsprocessen bör tydliggöras och den administrativa bördan för de delaktiga aktörerna bör minskas.

Att främja en sund konkurrens. Förebyggande åtgärder måste effektiviseras i kampen mot svart ekonomi: verkningarna av förebyggande åtgärder är effektivare än övervakning i efterskott. Att förhindra verksamhet som involverar svart ekonomi förhindrar insamling av skattefria vinster och förbättrar också verksamhetsförutsättningarna för företag som fungerar lagenligt. I enlighet med regeringsprogrammet genomförs programmet för bekämpning av svart ekonomi bl.a. med de medel som ingår i totalrevideringen av beställaransvarslagen. Verkställandet av konkurrens- och konsumentpolitiken effektiviseras genom sammanslagning av konkurrens- och konsumentverket. Det sammanslagna ämbetsverket kan bidra starkare till en allsidig analys av ekonomiska fenomen och medverka kraftfullt i samhällsdebatten utifrån det konsumentpolitiska programmet och programmet för främjande av sund konkurrens. Förvaltningsuppgifterna vid det nya ämbetsverket kan organiseras så stödfunktionerna kräver mindre personal än vid två separata verk. I budgetpropositionen beräknas förvaltningen spara in totalt 100 000 euro. Ekonomiutskottet konstaterar med tillfredsställelse att förvaltningsstrukturerna granskas kritiskt och finner det önskvärt att samma tänkesätt i framtiden ska upprätthållas i utvecklingsplanerna också för andra verksamhetsenheter.

Ersättning för anordnande av ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. I budgetpropositionen för 2013 föreslås väsentligt mindre på momentet än i 2012 års förslag. I det nurådande ekonomiläget kan vi motse ett ökat behov av rådgivningstjänster i fråga om hantering av ekonomin. Det är av vikt att man tar tag i skälen till skuldsättningen och att överskuldsättning förhindras med alla till buds stående medel, anser ekonomiutskottet. För samhället betyder överskuldsättning stora kostnader, inbegripet domstols- och indrivningskostnader och andra konsekvenser. Problem i medborgarnas ekonomi förorsakar också mänskliga tragedier. Utskottet föreslår att anslaget för ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning återställs på innevarande års nivå.

Avslutningsvis. Ekonomiutskottet betonar vikten av en helhetsbedömning vid utveckling av incitamentssystemet. Den sammantagna verkan av beskattningen och olika stödformer bör utvärderas ur näringslivets synvinkel. Stödsystemet bör byggas upp också med tanke på att en sund marknadsmekanism inte får störas.

Sakkunnigutfrågningen avslöjade en oro bland näringslivet för att regleringen inte fungerar optimalt. Olika slag av incitament kan upphäva varandras effekter. Ekonomiutskottet ser det som viktigt att effektivisera uppföljningen av verkningarna och att finna smidigare former för beslutsfattandet för att nå bästa möjliga effekt. Vid den fortsatta utvecklingen av incitamentssystemen bör det göras en grundlig utvärdering av samordning och effekter, och utifrån den kan ett system som motsvarar behoven hos en näringsstruktur stadd i omvälvning byggas upp.

Ställningstagande

Ekonomiutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

EkUU 37/2012 rd — RP 95/2012 rd

Helsingfors den 18 oktober 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Mauri Pekkarinen /cent
medl. Lars Erik Gästgivars /sv
Teuvo Hakkarainen /saf
Harri Jaskari /saml
Johanna Karimäki /gröna
Pia Kauma /saml
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jukka Kärnä /sd (delvis)

Eero Lehti /saml
Paula Lehtomäki /cent
Päivi Lipponen /sd
Jari Myllykoski /vänst
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /cent
Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Företagsstöd och tillväxtpaketet

Sannfinländarna är nöjda över att regeringen har beslutat genomföra sannfinländarnas förslag i 2012 års alternativbudget till skattestöd för forskning och utveckling, höjning av avskrivningar och satsningar på änglakapital. Men denna extra satsning om 300 miljoner räcker inte till, utan det behövs nya åtgärder särskilt för att stödja små och medelstora företag. Vårt nuvarande system med företagsstöd är bevisligen mycket ineffektivt och gagnar främst Nokia och andra storföretag som annars också lätt får hjälp av marknaderna för att finansiera sina projekt. Att företagsstöden är ineffektiva har observerats också i en färsk rapport av arbets- och näringsministeriet, enligt vilken systemet med företagsstöd skulle fungera betydligt bättre om ineffektiva stöd avskaffades och stödet inriktades på näringspolitiskt viktiga objekt. Att genomföra rekommendationerna i rapporten skulle reducera statens utgifter för stöden med ungefär 200—250 miljoner euro. Därför föreslår vi att de ineffektiva företagsstöden ska skäras ner med 200 miljoner euro och att företagsstöd ska riktas särskilt till små och medelstora företag.

Sannfinländarna anser att vi borde använda skatteincitament i stället för de nuvarande ineffektiva företagsstöden. Därför föreslår vi ett tillväxtpaket om 250 miljoner euro riktat särskilt till små och medelstora företag. Vårt tillväxtpaket innehåller: höjning av den nedre gränsen för moms för affärsverksamhet från nuvarande 8 500 euro till 20 000 euro och höjning av taket för det s.k. lättnadsområdet för moms från 22 500 euro till 40 000 euro; en modell där ett SMF-företag som två år i följd anställer minst två nya heldagsanställda arbetstagare och vars ökning av antalet anställda årligen är minst 10 procent befrias från samfundsskatt så länge det inte ger sina ägare vinstutdelning; samt höjning av beloppet på hushållsavdragets avdrags-

gilla arbetsersättning från 45 procent tillbaka till 60 procent. Vårt tillväxtpaket sporrar till företagsamhet och förbättrar framför allt de små företagens lönsamhet och möjligheter att sysselsätta. Vidare har vårt tillväxtpaket en positiv effekt på bekämpning av svart ekonomi eftersom det medför att företagarna i större utsträckning redovisar sina inkomster i beskattningen eftersom det inte är någon idé längre att göra små jobb svart.

Främjande av sysselsättningen

Enligt grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Sannfinländarna anser att mycket återstår att göra. Vi har i Finland alldeles för många duktiga människor som saknar arbete.

Beklagligt ofta erbjuds jobb endast för dem som kan ge en full arbetsinsats. Som en följd av detta har personer med partiell arbetsförmåga blivit långtidsarbetslösa, så kallade "svårssysselsatta". Sannfinländarna anser att partiellt arbetsföra bör ha rätt att arbeta enligt sina resurser. Det är också samhällets fördel. Sysselsättningen av partiellt arbetsföra kan främjas bl.a. genom flexibla arbetstider, bättre skräddarsydda arbetsuppgifter samt olika arbetskraftspolitiska åtgärder såsom lönesubvention. Sannfinländarna föreslår därför 8 miljoner euro mer för främjande av sysselsättning för partiellt arbetsföra.

Samhället fördelar sig starkare än förr i arbetslösa och översysselsatta. Det finns således rum för förbättring i fråga om arbetsfördelningen. För närvarande är många kompetenta personer utan jobb. Konjunkturerna påverkar särskilt mycket sysselsättningen bland ungdomar och personer över 55 år. Sannfinländarna föreslår därför ytterligare 35 miljoner euro för att främja sysselsättningen av dessa grupper. Sysselsättningen kan främjas bl.a. genom lönesubventionering. Lönesubventioneringen kan i förekommande fall inriktas på t.ex. äldreomsorg eller

andra branscher där det råder särskild brist på arbetstagare.

Sannfinländarna föreslår separat 10 miljoner euro för genomförandet av modeller med mästar och gesäll. Det innebär att seniorer inom olika branscher ger unga personer utan arbetserfarenhet yrkesutbildning. Betydelsen av tyst kunskap vid kompetensutveckling är stor och denna kunskap kan mästarna förmedla till gesällerna trots att de inte längre skulle klara av jobbets fysiska krav fullt ut.

Kryphål i företagsbeskattning

Sannfinländarna anser att Finland strängare bör ingripa i konstgjort skattefiffel som utförs med hjälp av företagens internprissättning, koncernbidrag och koncernens interna lån. Finland har länge sovit törnrosasömn i det avseendet och också ur ett internationellt perspektiv insett problemets omfattning mycket sent. Annanstans har man ingripit i problemen genom lagstiftning redan tidigare. T.ex. i Tyskland stramades regleringen åt redan under 1990-talet och i Sverige samt i Danmark i mitten av 2000-talet. Utöver att åtgärder mot kryphålen i samfundsskatten skulle tillföra mer skatteinkomster skulle det också förbättra finländarnas och de små och medelstora företagens möjligheter till jämn konkurrens med internationella storföretag som för närvarande kan dumpa priserna eftersom de deponerar sina vinster i skatteparadis.

Regeringen är i färd med att strama åt avdragsrätten för räntekostnader i fråga om koncernens interna lån, men vi anser att lagstiftningen bör stramas åt så att rätten att dra av räntor som överskrider gängse marknadsränta slopas. Åtminstone bör avdragsrätten stramas åt när ett koncernföretag är beläget i ett land med karaktär av skatteparadis. Sannfinländarna anser att Finland också bör stifta en lag om underkapitalisering där maximibeloppet för rätten att avdra ränta ska vara baserad på proportionen mellan skuld och eget kapital i förhållandet 3 (skuld) : 1 (eget kapital). Internprissättningens problem bör i sin tur åtgärdas genom att skatteförvaltningen ges ökade resurser att övervaka internprissättning-

ens lagenlighet. Genom dessa metoder kan vi få hundratals miljoner euro till i statskassan.

Energibeskattningen

Höjningarna av energiskatterna måste återtas på lång sikt. Vår energiberoende industri tappade kraftigt i konkurrenskraft när energiskatterna höjdes. Internationella studier visar att ett lågt energipris är ett viktigt argument för att investera i ett land. Ett färskt exempel på detta är Facebooks beslut att välja Sverige till etableringsort för ett datacenter i Europa för att elskattesatsen där är så förmånlig. Vi föreslår att energiskatten sänks med 125 miljoner euro.

Sannfinländarna sväljer inte heller regeringens förslag om att höja beskattningen på torv och sänka produktionsstödet för träbaserad energi. Torv och trä är i sann bemärkelse inhemska energiformer, och att försvaga deras konkurrensfördel i förhållande till andra energiformer leder till en ökad användning av importenergi, framför allt stenkolk. Detta beslut skyddar således inte naturen, utan det försvagar vår bytesbalans.

Svart ekonomi

Den svarta ekonomin orsakar Finland ett enormt bortfall av skatteinkomster på rentav upp till 2—3 miljarder euro. Särskilt arbetskraftens fria rörlighet inom EU har störtat vår restaurang- och byggbransch i en spiral av svart ekonomi på grund av den billiga utländska arbetskraften.

Vi anser att regeringens insatser för att bekämpa den svarta ekonomin är otillräckliga. Enskilda ändringar räcker inte för att få slut på den svarta ekonomin. Vi behöver också andra åtgärder såsom registreringstvång för utländska företag som arbetar i Finland, för att underlätta och försnabba skatte- och övervakningsmyndigheternas arbete.

Vi behöver också konkreta satsningar på kompetent personal för att bekämpningen av svart ekonomi ska bli mer framgångsrik än nu. Utöver tillräckliga resurser för polisen och beskattningsmyndigheter finns det skäl att satsa också på gränsbevaknings- och tullverket samt på åklagarväsendet och domstolarna. Gränsbe-

vaknings- och tullverket spelar en allt viktigare roll för Finland och det övriga EU-områdets säkerhet i kampen mot så kallad gränsöverskridande brottslighet, som blir allt mer internationell och mångförgrenad. Åklagarväsendet och domstolarna är i sin tur viktiga länkar i det mångskiktade myndighetsarbete genom vilket svart ekonomi kan begränsas. Rättegångarna kring svart ekonomi är ofta mycket krävande både när det gäller omfattningen och den specialistutbildning åklagarna i ekonomiska brottmål måste ha. Vi föreslår för domstolarna 4 miljoner euro, för åklagarväsendet en miljon euro, för gränsbevakningsverket 5 miljoner euro och för tullverket 5 miljoner euro mer för effektivare bekämpning av svart ekonomi.

Invandring

Missbruket inom invandringen kostar Finland betydande summor och bör enligt sannfinländarnas åsikt utredas närmare. Utöver de avdrag som

regeringen planerar finns det flera andra sparobjekt i kostnaderna för invandring. Att förhindra missbruk kunde ge besparingar inom flera förvaltningsområden. Men det ska inte gälla behandlingen av asylansökningar eftersom det bara skulle leda till att ärenden och kostnader hopar sig för förläggningarna. Vi föreslår en kännbar åtstramning i förfarandet med att återförena familjer. På samma sätt som i Sverige och Danmark måste också Finland börja ställa krav på hållbara bevis för identitet och påstådda familjeband av dem som ansöker om familjeåterförening. I Sverige har det nya förfarandet lett till att antalet återföreningar har rasat.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 oktober 2012

Kaj Turunen /saf
Teuvo Hakkarainen /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Finlands ekonomi har råkat in i ett dubbelt underskott. De offentliga finanserna och nationalekonomin är båda samtidigt negativa. Vi åter alltså mer än vi tjänar i hela nationalekonomin.

Industriproduktionen och exporten mattas av. Bytesrelationen försvagas. Ökningen av Finlands styckkostnader är snabbast i Europa näst efter Estland och England och vår konkurrenskraft har gått förlorad. Sedan 2005 har vi jämfört med Tyskland förlorat ca 17 procent i kostnadskonkurrenskraft (en mätare använd av teknologiindustrin) och jämfört med Sverige snart sagt lika mycket.

Efterfrågan i hela världen och särskilt i vårt huvudmarknadsområde har inskränkts betydligt.

Det svider särskilt i skinnet på ett Finland som har förlorat sin konkurrenskraft. Ett sådant hot om utarmning är just vad Finland står inför i dag.

Regeringen Katainen har inte gått i land med en enda omfattande reform som kunde svara mot de nuvarande och växande utmaningarna. Den har fastnat i att fingra på kommungränser, vilkas spareffekter inte ens många av regeringens egna representanter längre tror på.

Regeringen har i ett och ett halvt år talat om tillväxtpaketet och finansiering av exporten. Först 2013 har den nu förmått prestera en del åtgärder som går åt rätt håll, främst skattebeslut.

Sådana är bl.a. innovationsincitament för viss tid, stöd för företagsänglar, extra avskrivningsrättigheter. Effekterna av dessa förslag, som beretts redan för många år sedan för en kort tidsfrist och för andra slags ekonomiska utsikter är otillräckliga för dagens och morgondagens utmaningar.

Till råga på allt skär regeringen som motvikt till innovationsincitamentet ner den direkta innovationsfinansieringen med 85 miljoner euro, genom att minska främst Tekes forsknings- och utvecklingsfinansiering. Anslagen för export och internationalisering, som är viktiga för små

och medelstora företag, skärs ner med över 20 procent från de senaste årens nivå.

Redan i regeringens budgetproposition för 2013 ansåg vi det nödvändigt med åtgärder som kompletterar centerns budgetalternativ som presenterats på annat håll:

1. Regeringen har meddelat att den skär ner de offentliga forsknings- och utvecklingsutgifterna med 85 miljoner euro under valperiodens gång. Det är enligt vår mening bakvänt. De nedskärningar i utgifterna för forskning och utbildning som regeringen föreslagit måste motarbetas. Särskilt innovationsresurser som tilldelas små och medelstora företag via Tekes och VTT måste utökas. Arbets- och näringsministeriets utvecklingsprogram förtjänar stöd.

Utredningsmännen Elorantas och Stadigs rapporter måste dammas av och bli föremål för åtgärder.

2. Det måste bli ett slut på försvagandet av stödsystemet för förnybar och inhemsk energi. Avgöranden för att bereda småskalig elproduktion tillgång till nätet måste fattas snabbt.

Alla energiformer av biomassa, dvs. också biogas som används i trafiken, måste omfattas av en likartad inmatningstarriff. Konstgjorda hinder för utbyggnad av vindkraft måste avskaffas.

3. Åtgärder för en nationell strategi för naturresurser måste fås igång med det snaraste. I synnerhet åtgärder för att främja användning av trä måste fås igång igen. Vi måste så snart som möjligt få en fond för gruvplaceringar. Dess delfinansiering kan tas ut hos företag i branschen genom separata gruvplaceringsavgifter.

4. Vi måste avstå från de nedskärningar i finansiering för små och medelstora företags export och internationalisering som regeringen föreslår.

5. Landskapsutvecklingspengarna måste återföras till den nivå om drygt 32 miljoner euro som gällde så sent som 2011.

6. Nedskärningarna av utbildningsplatser bör frångås. Särskilt läroavtalsutbildningens resurser måste utökas i stället för att skäras ner.

7. Systemet med utvidgat stöd för att anställa den första utomstående arbetstagaren måste utvidgas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 oktober 2012

Mauri Pekkarinen /cent
Paula Lehtomäki /cent
Arto Pirttilahti /cent